

Bombay Kalesi'nin XX. yüzyıl başında çekilmiş bir fotoğrafı
(İÜ Ktp., Albüm, nr. 91.360)

Otuzlu yılların sonunda ise hilâfet hareketi gücünü kaybetti.

Bombay'da bugün büyük bir bölümü sanat değerine sahip birçok cami mevcut olup en önemlisi 1902'de inşa edilen Câmî Mescid'dir. Şeyh Ali Paru'nun (Mahdum Fakih Ali) 1431'de yapılan ve 1674'te tamir gören türbesi de halk tarafından ziyaret edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

W. P. Andrew, *India and Her Neighbours*, London 1878, s. 7, 122, 123; *Gazetteer of Bombay City and Island*, Bombay 1909, II, 2, 16-17; E. L. Stevenson, *Geography of Claudius Ptolemy*, New York 1932, s. 2; *The Most Notable and Famous Travels of Marco Polo* (trc. J. Framton), London 1939, s. 114, 252; Ahmed b. Mâcid en-Necdi, *Arab Navigation in the Indian Ocean before the Coming of Portuguese* (trc. G. R. Tibbets), London 1971, s. 453-454; G. R. Thursby, *Hindu-Muslim Relations in British India*, Leiden 1975, s. 129, 138-139; S. Wolpert, *A New History of India*, New York 1977, s. 145, 247-248, 369-370; R. P. Misra, *Million Cities of India*, New Delhi 1978, s. 77; *The Periplus of the Erythraean Sea* (trc. G. W. B. Huntingford), London 1980; S. Israel — B. Grewal, *India*, Germany 1985, s. 203-209; P. J. E. Damishky, "The Moslem Population of Bombay", *MW*, I (1911), s. 117-130; S. Maqbul Ahmad, "Travels of Ebu'l-Hasan 'Ali b. el-Hüseyn el-Mes'ûdi", *IC*, XXVIII/4 (1954), s. 510-511; A. A. Fyze, "Bombay City", *EI*² (İng.), I, 1257.

SAYYID MAQBUL AHMAD

BON, Ottaviano

(ö. 1623)

Osmanlı sarayı hakkında yazılmış ilk eserin sahibi olan Venedikli diplomat.

Soylu bir aileden olan Ottaviano Bon 7 Şubat 1552'de Venedik'te dünyaya geldi. Başlangıçta yazı hayatına atılmak istediği halde kendini ailenin ticaret işlerine vermek zorunda kaldı. 1576'da babasının ölümü üzerine işleri kardeşine

bırakarak Padova Üniversitesi'nde felsefe ve hukuk derslerine devam etmeye başladı. 1577'de Venedik senatosuna seçildi. 1601 yılı Temmuz ayında Napoli ile Sicilya'nın Akdeniz'de sürdürdükleri korsanlık hareketleri yüzünden doğan anlaşmazlıkta arabuluculuk yapmak üzere İspanya sarayına gönderildiyse de başarılı olamadı ve 1602'de ülkesine döndü. 19 Nisan 1604'te Giovanni Mocenigo ile birlikte Venedik elçisi (balyos) olarak İstanbul'a gönderildi; başlıca görevi Avusturya'nın rekabetini ve isteklerini önlemek, bunun yanında da Venedik hükümetinin Adriyatik sularındaki hak iddialarını duyurmaktı. Venedik Cumhuriyeti'nin ticaret imtiyazlarını yenileyen 1013 (1604-1605) tarihli berat Bon tarafından imzalanarak alındığı gibi 1014 (1605-1606) yılında Venedik Cumhuriyeti ile Osmanlı Devleti arasındaki kapitülasyonları yenileyen antlaşma da yine onunla G. Mocenigo tarafından imzalandı.

Bon 1609 yılında İstanbul'dan Venedik'e döndü ve tekrar senato üyesi seçildi. 1611'de Venedik Cumhuriyeti genel müfettişi ve başsavcısı (enkizitör) oldu. 1616 yılında fevkalâde elçi sıfatı ile Fransa'ya gönderildi. Ancak bu görevi Venedik'teki iç çekişmeler, şahsî kıskançlıklar ve bir taraftan Savoia ile Venedik, diğer taraftan Avusturya ile İspanya arasında devam eden politik uyumsuzluklar yüzünden büyük ölçüde başarısızlığa uğradı. Dönüşünde Padova'ya yerleşerek burada *Relazione di Francia* adlı Venedik ile Fransa arasındaki ilişkilere dair görüşlerini anlattığı kitabını yazdı. İleri sürdüğü görüşler, hakkında mahkeme açılmasına ve kitabının imha edilmesi yoiunda karar alınmasına sebep olduysa da sonunda kendini temize çıkarmayı başardı ve bunun üzerine Venedik Cumhuriyeti senatosu tarafından Padova başyargıçlığı görevine getirildi (1620). 19 Aralık 1623'te öldü.

Ottaviano ile ilgili olarak L. Lollino tarafından *Vita del cavaliere Ottaviano Bon in lingua latina, tradotta in volgari da G. Marchiori* (ed. A. Soranzo, Venezia 1854) adıyla bir eser de kaleme alınmıştır.

Bon 1609'da İstanbul'dan dönüşünde Osmanlı sarayı hakkında *Serraglio del Gransignore* başlıklı iki rûznâme kaleme almıştı. Yazmaları Venedik'te Biblioteca Marciana'da muhafaza edilen (nr. 578, 923) eserler ancak 250 yıl sonra 1865'te G. Berchet tarafından Venedik'te yayımlan-

landı. Bir süre sonra da G. Berchet ve N. Barazzi'nin hazırladıkları *Relazioni degli Stati Europei lette al Senato dagli ambasciatori Venetii...* külliyyatının Türkiye bölümünde (*Serie V. Turchia*, s. 59-115, 116-124) *Massime essenziali dell'Impero ottomano dal Bailo Ottaviano Bon* adıyla basıldı (Venedik 1871).

Bon'un Osmanlı sarayını anlattığı bu eseri çok geç bir tarihte basılmış olmasına rağmen yazma nüshalarından faydalanılan pek çok yazar tarafından kullanılmış ve bu arada hakkında bazı yanlışlıklar da yapılmıştır. 1624'te Bon'un rûznâmesini yazarının kim olduğundan habersiz olarak aynen kullanan Michel Baudier, başkalarından da aldığı bilgilerle birlikte eseri bir derleme halinde yayımlamış ve kitap 1635'te İngilizce'ye de çevrilmiştir. Aynı yıllarda Robert Withers adlı bir İngiliz seyyahı da Bon'un kitabının bir el yazmasını yazarını bilmeksizin İngilizce'ye çevirmiş, bu tercümeyi 1638'de geldiği İstanbul'da ele geçiren John Greaves de onu *A Description of the Grand Signor's Seraglio, or Turkish Emperors Court* başlığı altında R. Withers'in eseri sanarak onun adıyla yayımlamıştır (London 1653). Bon'un kitabının Venedik'te iki defa kendi adıyla yayımlanmasından yıllar sonra dahi yanlışlık yapmaya devam edildiği ve eserin Bacchi Della Lega tarafından, on yıl kadar İstanbul'da kalan Tommaso Alberti'ye ait olduğu sanılarak onun *Viaggio a Costantinopoli 1609-1621* adlı kitabının içinde yayımlandığı (Bologna 1881) görülmektedir.

Genellikle Bon Osmanlı sarayı hakkında nisbeten doğru bilgi veren ilk yabancı olarak kabul edilir. Rûznâmelerinin birincisi saray hakkında oldukça ayrıntılı tarifler ihtiva etmekte, ikincisi ise devletin idare ve teşkilâtı üzerine kısa açıklamalar yapmaktadır. Topkapı Sarayı'nın görebildiği bölümleri hakkında çeşitli bilgiler veren Bon, özellikle İkinci Avlu ve Arz Odası ile Üçüncü Avlu'yu tarif etmiş, bu arada içinde küçük bir kayıkla dolaşılan bir havuzdan da bahsetmiştir. Bon'un rûznâmesi, eksik olmakla birlikte yine de sarayın Sultan I. Ahmed devrindeki (1603-1617) durumu hakkında bilgi veren değerli bir kaynaktır.

BİBLİYOGRAFYA :

N. M. Penzer, *The Harem*, London 1966, s. 34-39; M. Pasdera, "Bon Ottaviano", *Dizionario Biografico degli Italiani*, XI, Roma 1969, s. 421-424.

SEMAVİ EYİCE